

SHV-harjoitustyö (suppea)

Soveltuuko Solvenssi II suomalaiseen työeläkejärjestelmään?

Sanna Laakso

27.2.2009

Abstract

The Solvency II is a new solvency regime that takes the insurance company's risk profile into consideration. The Solvency II directive proposal is meant to integrate the supervision modes and the principles of the calculation of the technical provisions and the valuation of the assets. The aim of the Solvency II is also to enhance the protection of the policyholders and beneficiaries, to deepen the integration of the EU insurance market and to improve the competitiveness of EU insurers.

The Solvency II directive proposal is allocated into three pillars. The first pillar contains the quantitative requirements such as valuation of the assets and liabilities, technical provisions, own funds, Solvency Capital Requirements, Minimum Capital Requirements and investments. The second pillar consists of the requirements for the supervision procedure and the regimes. Supervisory reporting and public disclosure constitute the third pillar.

Although the Solvency II directive proposal does not apply to the activities prescribed in the Employees Pension Act (TyEL) at first, it is possible that at some point in the future it will. Consequently the aim of this work is to look through the Solvency II directive proposal and to consider if it be suited to the earning-related pension scheme. In this work Solvency II directive proposal is compared with the earning-related pension scheme's own pension acts. The aim of this work is also to consider which characteristics of the earning-related pension scheme possibly prevent the Solvency II directive proposal to be applied to the earning-related pension scheme.

One of the most important characteristics of the earning-related pension scheme is that the Ministry of Social Affairs and Health confirms the calculation bases for the pension companies. All pension companies calculate their insurance contributions and technical provisions in the same way. Solvency II directive proposal does not allow member states to require the prior approval of the technical bases used for calculating the scales of premiums and technical provisions. Additionally technical provisions of pension companies have many special quantities that should be taken into consideration.

The investment operations and financing technique of the earnings-related pension scheme were reformed significantly through legislative changes at the beginning of 2007. After the reform solvency acts are partly similar to the principles of Solvency II. However, there would be changes coming to the details of solvency calculation.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. SOLVENSSI II.....	2
2.1 TAUSTAA	2
2.2 TARKOITUS JA TAVOITTEET	3
3. SOLVENSSI II TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN KANNALTA.....	3
3.1 TOIMILUPA JA SEN SOVELTAMISALA	3
3.2 VAKUUTUSEHTOJEN JA LASKUPERUSTEIDEN ENNAKKOVAHVISTAMINEN	4
3.3 HALLINTOJÄRJESTELMÄ	5
3.4 VALVONTARAPORTOINTI JA TIETOJEN JULKISTAMINEN	6
3.5 VAKUUTUSYHTIÖN OSAKKUUS	7
3.6 VAROJEN JA VELKOJEN ARVOSTUS.....	7
3.7 VAKUUTUSTEKNISEN VASTUUVELAN LASKEMINEN	8
3.8 PÄÄOMAVAATIMUKSET JA NIIDEN KATTAMINEN	10
3.9 PÄÄOMAVAATIMUSTEN TÄYTTÄMÄTTÄ JÄTTÄMINEN.....	11
4. TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN HUOMIOON OTETTAVAT ERITYISPIIRTEET	12
4.1 TASAUSVASTUU JA TASAUSJÄRJESTELMÄ	12
4.2 TUOTTOVAATIMUS.....	13
4.3 KONKURSSIYHTEISVASTUU.....	14
4.4 TYÖNANTAJAKOHTAISEN VAKUUTUSKANNAN LUOVUTUS	14
4.5 VASTUUNVALINNAN PUUTTUMINEN JA PAKKOVAKUUTTAMINEN	15
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	16

1. Johdanto

Vakuutustoiminnalla tarjotaan yksityishenkilöille, kotitalouksille ja yrityksille taloudellista turvaa ja varmuutta. Jotta vakuutuksenantajat pystyvät täyttämään velvoitteensa vakuutuksenottajia kohtaan, on välttämätöntä, että vakuutusyhtiöiden itsensä lisäksi myös viranomaiset valvovat vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Solvenssi II –direktiivillä uudistetaan vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusjärjestelmä ja yhtenäistetään valvontakäytäntöjä.

Solvenssi II –direktiiviä tullaan soveltamaan vahinko-, henki- ja jälleenvakuutusyhtiöihin, jotka ovat sijoittautuneet tai aikovat sijoittautua EU:n jäsenvaltion alueelle. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuitenkin mm. pienet vakuutusyritykset, vakuutustoiminta, joka on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa ja Suomen TyEL-lainsäädännössä säädelty toiminta [1].

Vaikka Solvenssi II –direktiiviehdotus ei tässä vaiheessa koskekaan työeläkevakuutustoimintaa, on kuitenkin mahdollista, että se tulee jossain vaiheessa direktiivin soveltamisalan piiriin. Näin ollen tässä työssä käydään läpi Solvenssi II –direktiiviehdotus ja pohditaan sen sisältöä työeläkevakuutusyhtiön kannalta. Työssä selvitetään, miten direktiiviehdotus soveltuisi työeläkejärjestelmään ja mitä asioita sen soveltamisessa tulisi ainakin ottaa huomioon. Työssä pohditaan myös, mitkä työeläkejärjestelmän erityispiirteet mahdollisesti estävät direktiiviehdotuksen soveltamisen sellaisenaan työeläkejärjestelmään.

Työn toisessa kappaleessa kerrotaan lyhyesti Solvenssi II –hankkeesta, hankkeen taustoista ja tavoitteista. Kolmannessa kappaleessa käydään läpi direktiiviehdotusta ja pohditaan, miten tietyt direktiivin kohdat soveltuisivat työeläkejärjestelmään. Neljännessä kappaleessa esitetään sellaisia työeläkejärjestelmän erityispiirteitä, jotka pitäisi lisäksi ainakin huomioida, jos Solvenssi II –direktiiviä aiottaisiin soveltaa työeläkevakuutusyhtiöihin. Viidennessä kappaleessa on vielä tehty johtopäätökset aiemmissä kappaleissa tehtyjen selvitysten perusteella.

2. Solvenssi II

Solvenssi II on uusi vakavaraisuusjärjestelmä, jossa otetaan huomioon vakuutusyhtiön todellinen riskiprofiili. Direktiivissä on yhdistetty aiemmat 13 henki- ja vahinkovakuutusdirektiiviä yhdeksi asiakirjaksi. Aiempien direktiivien rakenne on säilytetty ennallaan ja niihin on tehty olennaisia muutoksia vain liittyen uuden vakavaraisuusjärjestelmän toteuttamiseen. Direktiivissä esitettyjen periaatteiden tarkempi määrittely tehdään erillisissä täytäntöönpanotoimenpiteissä [1].

Direktiivi on jaettu kolmeen pilariin. Ensimmäinen pilari sisältää kvantitatiiviset vaatimukset, joihin kuuluvat varojen ja velkojen arvostaminen, vakuutustekninen vastuuvelka, omat varat, vakavaraisuuspääomavaatimus, vähimmäispääomavaatimus ja sijoitukset. Toiseen pilariin kuuluvat puolestaan valvontaprosessia ja hallintojärjestelmää koskevat vaatimukset. Kolmannen pilarin muodostavat valvontaraportointi ja tietojen julkistaminen [1].

2.1 Taustaa

Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia koskevat EU:n vakuutusdirektiivit ovat peräisin 1970-luvulta. Direktiivejä on sen jälkeen muutettu useaan otteeseen. Vakavaraisuusvaatimusten osalta niitä muutettiin viimeksi vuonna 2002 Solvenssi I -direktiivillä. Kyseisiin direktiiveihin perustuvat nykyiset EU:n vakavaraisuusvaatimukset ovat hyvin kaavamaiset, eikä niissä oteta huomioon kaikkia vakuutustoimintaan liittyviä riskejä. Nykyisissä vakavaraisuusvaatimuksissa ei myöskään oteta huomioon yhtiön omaa riskiprofiilia. Monet EU-maat ovat säätäneet direktiivien mukaisten vaatimusten lisäksi omia lisävaatimuksiaan vakuutusyhtiöille ja näin ollen esimerkiksi eri yhtiöiden vakavaraisuusasemat eivät välttämättä ole vertailukelpoisia. Lisäksi valvontaviranomaisten valvontakäytännöissä on maakohtaisia eroja [1].

Uuden Solvenssi II -direktiiviehdotuksen valmistelutyö on tehty komission asiantuntijatyöryhmässä, jota Euroopan vakuutus- ja työeläkevalvojen komitea (CEIOPS) on avustanut. Arvioidun aikataulun mukaan ehdotus käsiteltäisiin neuvostossa ja parlamentissa vuoden 2008 loppuun mennessä, vuoden 2010 loppupuolella hyväksyttäisiin täytäntöönpanotoimet, ja uusi järjestelmä voisi tulla voimaan jäsenmaissa vuoden 2012 aikana [2].

2.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Solvenssi II:n tarkoituksena on luoda yhtenäiset vakavaraisuusvaatimukset ja yhtenäiset periaatteet vakuutusvalvonnalle EU:ssa. Lisäksi tarkoituksena on yhtenäistää vastuuvelan laskennan ja varojen arvostamisen periaatteet sekä ottaa huomioon kansainvälisten tilinpäätösstandardien uudistuksen (IFRS) periaatteet. Solvenssi II:n tavoitteena on parantaa vakuutuksenottajien ja edunsaajien suojaa, syventää EU:n vakuutusmarkkinoiden yhdentymistä ja parantaa EU-alueen vakuutuksenantajien kilpailukykyä [1].

Solvenssi II:n pääomavaatimukset ovat kunkin vakuutusyhtiön riskiprofiilin ja todellisen taloudellisen aseman mukaisia. Uusi vakavaraisuusjärjestelmä kannustaa lisäksi hyvään ja kehittyneempään riskienhallintaan ja palkitsee niistä edellyttäen vähemmän pääomaa [1].

3. Solvenssi II työeläkejärjestelmän kannalta

Suomen työeläkejärjestelmään sovelletaan tällä hetkellä vain Suomen omaa lainsäädäntöä ja säännöksiä. Näitä lakeja ja säännöksiä on mahdollista sopeuttaa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, mistä yhtenä esimerkkinä on ollut diskonttokoron alentaminen viidestä prosentista kolmeen prosenttiin vuoden 1997 alusta alkaen.

Tässä kappaleessa käydään läpi kaikkia EU:n jäsenvaltioita sitovan Solvenssi II –direktiiviehdotuksen kohtia työeläkejärjestelmän kannalta. Ehdotuksen kohtien soveltuvuutta työeläkejärjestelmään verrataan työeläkealan omaan lainsäädäntöön ja muihin säännöksiin.

3.1 Toimilupa ja sen soveltamisala

Solvenssi II –direktiivin mukaan perustettavalle vakuutusyhtiölle pitää hakea kotijäsenvaltion valvontaviranomaiselta toimilupa, joka on voimassa koko yhteisössä. Toimiluvan hakemisen yhteydessä määritellään ne vakuutusluokat, joihin toimilupaa sovelletaan [1].

Laissa työeläkevakuutusyhtiöistä puolestaan vaaditaan, että työeläkevakuutusyhtiön on haettava valtioneuvostolta toimilupa työntekijän eläkelain tai työntekijän eläkelain ja yrittäjän eläkelain mukaisen toiminnan harjoittamista varten. Haettu toimilupa on voimassa vain Suomessa. Lisäksi työeläkevakuutusyhtiöllä ei ole oikeutta harjoittaa muuta vakuutusliikettä kuin työntekijän eläkelain tai työntekijän eläkelain ja yrittäjän eläkelain mukaista toimintaa ja siihen suoraan liittyvää jälleenvakuutusta [3].

3.2 Vakuutusehtojen ja laskuperusteiden ennakkovahvistaminen

Solvensi II –direktiivissä säädetään, että jäsenvaltiot eivät saa vaatia vakuutus sopimusten vakuutusehtojen, maksuperusteiden, vakuutusmaksujen ja vakuutusteknisen vastuuvelan laskentaperusteiden tai lomakkeiden ja muiden painettujen asiakirjojen ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä ilmoittamista. Jäsenvaltiot eivät saa myöskään vaatia, että maksunkorotuksia pitäisi hyväksyä tai antaa tiedoksi etukäteen [1].

Työntekijän eläkelaiissa sen sijaan vaaditaan, että sekä eläkevakuutuksen vakuutusehdoille että vakuutusmaksujen ja vastuuvelan laskuperusteille on haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus. Lisäksi työntekijän eläkelaiissa säädetään, että sosiaali- ja terveysministeriö ei saa ilman erityistä syytä vahvistaa eläkevakuutuksen ehtoihin tai laskuperusteisiin eroja, jotka vaikeuttavat lain toimeenpanoa tai eläkelaitosten yhteisten asioiden hoitamista. Eläkelaitosten pitää vieläpä toimia yhteistyössä vakuutusehtojen, mallisääntöjen ja laskuperusteiden valmistelussa. Työntekijän eläkelaiissa on myös pykälä siitä, millä tavalla laskuperusteet pitää laatia ja mitä laskuperusteisiin pitää sisältyä [4].

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaan määräytyy myös työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun taso ja eri maksun osien suuruudet [5]. Ennen laskuperusteiden laatimista työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat työeläkemaksun tasosta [6] ja laskuperusteiden mahdolliset muutostarpeet selvitetään kolmikantaisesti [7]. Maksu lasketaan samalla tavalla kaikissa työeläkevakuutusyhtiöissä ja maksun osien laskennassa käytettävät kertoimet määritellään kaikkien työeläkevakuutusyhtiöiden keskimääräisten tietojen perusteella. Näin ollen maksun eri osat eivät välttämättä ole täysin yhteensopivia yksittäisen työeläkevakuutusyhtiön vakuutuskannan kanssa.

Myös yrittäjän eläkelaiissa on vastaava pykälä siitä, että työeläkevakuutusyhtiön on haettava sosiaali- ja terveysministeriöltä vahvistus eläkevakuutuksen vakuutusehdoille ja vakuutusmaksujen ja vastuuvelan laskuperusteille. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain asetuksella yrittäjän eläkelain mukaisen työeläkevakuutusmaksuprosentin, joka määrätään työntekijän eläkelain mukaisen keskimääräisen maksuprosentin perusteella. Näin ollen yrittäjän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun taso ei riipu eläkemenosta, vaan valtio maksaa vuosittain eläkkeistä sen osan, johon maksutulo ei riitä [8].

3.3 Hallintojärjestelmä

Solvenssi II -direktiivin liiketoiminnan harjoittamista koskeissa edellytyksissä on vaatimuksia hallintojärjestelmää, riskienhallintaa, sisäistä valvontaa, sisäistä tarkastusta, aktuaaritoimintoa ja ulkoistamista koskien. Hallintojärjestelmän on oltava sellainen, että se mahdollistaa liiketoiminnan vakaan ja järkevän johtamisen. Organisaatorakenteen pitää olla tarkoituksenmukainen, läpinäkyvä ja vastuualueiden on oltava jaettu selkeästi ja niiden pitää olla eroteltu toisistaan. Lisäksi vakuutusyhtiöllä edellytetään olevan kirjalliset toimintaperiaatteet siitä, miten yhtiö hoitaa riskienhallinnan, sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja tarvittaessa ulkoistamisen. Nämä toimintaperiaatteet on lisäksi tarkistettava vuosittain. Solvenssi II -direktiivissä lopullinen vastuu direktiivin noudattamisesta on hallinto- tai johtoelimellä. Vakuutusyhtiön on lisäksi varmistettava, että kaikilla yhtiön tosiasiallisesta toiminnasta vastaavilla tai muissa keskeisissä tehtävissä olevilla henkilöillä on riittävä ammatillinen pätevyys, taito ja kokemus järkevään ja vakaaseen johtamiseen. Lisäksi kyseessä olevien henkilöiden pitää olla hyvämaineisia ja kunniallisia [1].

Riskienhallinnan osalta vaaditaan tehokasta riskienhallintajärjestelmää, jossa tarkastellaan erityisesti riskejä, jotka otetaan huomioon vakavaraisuuspääomavaatimusta laskettaessa ja toisaalta myös niitä riskejä, joita ei oteta huomioon laskennassa. Osana riskienhallintajärjestelmää vakuutusyhtiön on tehtävä riski- ja vakavaraisuusarvio ja varautumissuunnitelma. Direktiivi vaatii lisäksi, että vakuutusyhtiöllä on oltava riskienhallintatoiminto. Jos vakuutusyhtiö käyttää osittaista tai kokonaista sisäistä mallia vakavaraisuuspääomavaatimuksen laskemiseen, riskienhallintatoiminnon tehtäviin kuuluu mm. mallin suunnittelu, toteutus ja testaus.

Direktiivi edellyttää vakuutusyhtiöllä olevan tehokkaan sisäisen valvontajärjestelmän ja pysyvän sisäisen tarkastuksen toiminnon. Sisäisen tarkastuksen toiminnossa tarkastetaan, noudattaako yhtiö sisäisiä strategioitaan ja prosessejaan sekä onko yhtiön sisäinen valvontajärjestelmä riittävä ja tarkoituksenmukainen liiketoimintaan nähden [1].

Vakuutusyhtiöltä edellytetään myös tehokasta ja pysyvää aktuaaritoimintoa. Toiminnolle kuuluu mm. vakuutusteknisen vastuuvelan laskennan koordinointi, käytettyjen menetelmien, mallien ja oletusten asianmukaisuuden varmistaminen ja tiettyjen lausuntojen antaminen. Aktuaaritoiminto on annettava sellaisten henkilöiden hoidettavaksi, joilla on riittävät tiedot vakuutus- ja finanssimatematiikasta [1].

Vakuutusvalvontavirasto on antanut määräys- ja ohjekokoelmassaan määräykset ja ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä [9]. Nämä

määräykset ja ohjeet vastaavat pääpiirteissään Solvenssi II –direktiivin vaatimuksia. Määräys- ja ohjekokoelmassa ei kuitenkaan ole määritelty kelpoisuusvaatimuksia yhtiön tosiasiallisesta toiminnasta vastaaville henkilöille eikä avainhenkilöiden muutosten ilmoittamisesta vakuutusvalvontavirastolle. Työeläkevakuutusyhtiön ei myöskään tarvitse tällä hetkellä tehdä osana riskienhallintajärjestelmäänsä yhtiön omaa arviota riskeistä ja pääomatarpeesta.

Laissa työeläkevakuutusyhtiöistä on asetettu erityisvaatimuksia yhtiön hallinnolle. Sekä työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvostossa että hallituksessa on oltava tietty määrä sellaisia vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia, jotka valitaan keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Työeläkevakuutusyhtiön vaalivaliokunnan jäsenten osalta vaatimuksena on, että puolet jäsenistä valitaan vakuutuksenottajien ja puolet vakuutettujen hallintoneuvostoedustajien ehdottamista henkilöistä. Hallintoneuvoston, hallituksen ja vaalivaliokunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tulee olla vakuutettujen edustajien ehdottama henkilö. Laissa on lisäksi määritelty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille, vakuutusyhtiön toimitusjohtajalle ja vastuulliselle matemaatikolle [3].

3.4 Valvontaraportointi ja tietojen julkistaminen

Solvenssi II –direktiivin mukaan vakuutusyhtiön pitää antaa valvontaviranomaiselle kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tämä säännös vastaa työeläkevakuutusalan nykyisiä periaatteita. Direktiivissä mainitaan kuitenkin lisäksi pääperiaatteita, joita valvontaraportoinnissa tulee noudattaa [1].

Direktiivissä vaaditaan uutena raporttina vakuutusyhtiötä julkaisemaan vuosittain kertomus vakavaraisuudestaan ja taloudellisesta asemastaan. Kertomuksessa on esitettävä mm. kuvaus yrityksen liiketoiminnasta, kuvaus hallintojärjestelmästä ja sen sopivuudesta yrityksen riskiprofiiliin, tietoja jokaisesta riskiluokasta, varoista, vakuutusteknisestä vastuuvälästä, arvostuksessa käytetyistä perusteista ja pääomavaatimuksista. Vakuutusyhtiöllä on oltava näiden tietojen julkistamista koskevat kirjalliset toimintaperiaatteet, joilla varmistetaan, että julkistettavat tiedot ovat jatkuvasti asianmukaisia. Lisäksi vakuutusyhtiön on saatava hallituksen hyväksyntä vakavaraisuutta ja taloudellista asemaa koskevalle kertomukselle ennen sen julkistamista [1].

3.5 Vakuutusyhtiön osakkuus

Solvenssi II –direktiivissä säädetään, että jokaisen, joka aikoo suoraan tai välillisesti hankkia vakuutusyhtiön osakkeita tai takuuosuuksia, on ilmoitettava siitä etukäteen valvontaviranomaiselle. Ilmoitus pitää tehdä myös silloin, jos aikoo lisätä osuuttaan siten, että se on vähintään 20, 33 tai 50 prosenttia koko osake- tai takuupääomasta. Valvontaviranomaiselle pitää tehdä ilmoitus myös, jos aikoo luopua vakuutusyhtiön osakkeista tai takuuosuuksista tai vähentää niiden määrää siten, että osuus osake- tai takuupääomasta on vähemmän kuin 20, 33 tai 50 prosenttia. Vakuutusvalvontavirastolla on mahdollisuus vastustaa hankintaa kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen tekemisestä [1].

Laissa työeläkevakuutusyhtiöstä on myös pykälä siitä, että jokaisen, joka aikoo suoraan tai välillisesti hankkia tai luovuttaa työeläkevakuutusyhtiön osakkeita tai takuuosuuksia, on ilmoitettava siitä etukäteen sosiaali- ja terveysministeriölle. Ilmoitus pitää tehdä jokaisesta hankinnasta tai luovutuksesta ilman tiettyjen prosenttirajojen ylittymistä tai alittumista. Vakuutusvalvontavirastolla on mahdollisuus kolmen kuukauden kuluessa kieltää hankinta, jos omistuksen katsotaan vaarantavan työeläkevakuutustoiminnan tervettä kehitystä. Vakuutusvalvontavirastolla on myös oikeus asettaa omistukselle ehdot [3].

Lisäksi sekä Solvenssi II –direktiivissä että vakuutusyhtiölain työeläkevakuutusyhtiöön sovellettavassa pykälässä määrätään, että vakuutusyhtiön on ilmoitettava vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle osakkeiden tai takuuosuuksien omistajat ja omistusten suuruudet [1, 10].

3.6 Varojen ja velkojen arvostus

Solvenssi II –direktiivissä vaaditaan, että varat arvostetaan siihen arvoon, josta ne ovat vaihdettavissa kahden riippumattoman vaihtoon halukkaan osapuolen välillä. Velat arvostetaan vastaavasti siihen määrään, jolla ne voidaan siirtää toiselle osapuolelle tai maksaa pois riippumattomien osapuolten välisten neuvottelujen tuloksena [1].

Laissa eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta säädetään, että vakavaraisuusrajaa laskettaessa ja vastuuvelkaa katettaessa sijoitukset on arvostettava käypään arvoon. Lisäksi johdannaisopimukset määrätään arvostettavaksi varovaisesti [11]. Vastuuvelan laskentaperusteet on puolestaan määritelty työeläkevakuutusyhtiöiden yhteisissä laskuperusteissa [5]. Lisäksi Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelmassa on määräyksiä velkojen merkitsemisestä taseeseen [9].

Solvenssi II –direktiivin varojen ja velkojen arvostuksessa käytettävät menetelmät määritellään täytäntöönpanotoimenpiteissä [1], joten vielä ei ole tiedossa, vastaako varojen arvostamisperiaate työeläkevakuutusyhtiöiden käyvän arvon määritelmää.

3.7 Vakuutusteknisen vastuuvelan laskeminen

Solvenssi II –direktiivissä vaaditaan, että vakuutusteknisen vastuuvelan laskentaperusteena on käytettävä nykyhetken irtautumisarvoa, jolla tarkoitetaan sitä rahamäärä, jonka vakuutusyhtiö joutuisi maksamaan tällä hetkellä, jos se siirtäisi kaikki velvoitteensa toiselle yhtiölle. Vakuutustekninen vastuovelka on lisäksi laskettava markkinaehtoisesti eli sen laskennassa on käytettävä rahoitusmarkkinoiden tarjoamia tietoja ja yleisesti saatavilla olevia tietoja vakuutusriskeistä. Yrityskohtaisia tietoja voi puolestaan käyttää vain, jos niiden perusteella pystyy huomioimaan paremmin vakuutuskannan ominaisuuksia. Lisäksi vakuutusteknistä vastuovelkaa laskettaessa vakuutusyhtiön on segmentoitava vakuutusvelvoitteensa homogeenisiin riskiryhmiin ainakin liiketoiminta-alojen mukaan [1].

Koska vakuutusvelkoja ei noteerata rahoitusmarkkinoilla, direktiivissä on määritely vakuutustekninen vastuovelka laskettavaksi parhaan estimaatin ja riskimarginaalin summana. Paras estimaatti on odotettu nykyarvo sellaisista tulevista kassavirroista, joita tarvitaan vakuutusvelvoitteiden täyttämiseen. Tulevien kassavirtojen ennusteessa lasketaan mukaan kaikki sisään tulevat ja ulos menevät kassavirrat inflaatio huomioon otettuna. Parhaan estimaatin diskonttaukseen käytettäväksi korkokäyräksi suositellaan tällä hetkellä swap-korkokäyrää. Riskimarginaalilla puolestaan varmistetaan se, että vakuutusteknisen vastuuvelan arvo vastaa täsmälleen sitä summaa, jonka vakuutusyhtiön oletettaisiin joutuvan maksamaan tällä hetkellä, jos se siirtäisi velvoitteensa heti toiselle yhtiölle [1].

Laissa työeläkevakuutusyhtiöistä määritellään vakuutustekninen vastuovelka vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun summana. Vakuutusmaksuvastuu määritellään siten, että se vastaa tulevista vakuutustapahtumista johtuvien suoritusten pääoma-arvoa siltä osin, kun yhtiölle on syntynyt vastuuta työntekijän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuuseen kuuluu lisäksi osittamaton ja ositettu lisävakuutusvastuu sekä osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Korvausvastuu puolestaan vastaa sattuneiden vakuutustapahtumien johdosta suoritettavia, maksamatta olevia korvaus- ja muita määriä. Korvausvastuuseen kuuluu myös runsasvahinkoisten vuosien varalta laskettava tasoitusmäärä [3]. Kaikki työeläkevakuutusyhtiöt laskevat vastuuvelkansa samalla tavalla sosiaali-

ja terveystministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Vastuuvelan laskennassa käytettävä kuolevuusmalli on niin ikään kaikille työeläkevakuutusyhtiöille yhteinen [12]. Myös vastuuvelan laskennassa käytettävät kertoimet määritellään kaikkien työeläkevakuutusyhtiöiden keskimääräisten tietojen perusteella. Lisäksi vastuuvelan diskonttaukseen kaikki työeläkevakuutusyhtiöt käyttävät samaa kolmen prosentin diskonttokorkoa [5].

Työeläkevakuutusyhtiöt siirtävät tilikauden ylijäämästään lisävakuutusvastuuseen siirrettävissä olevan määrän ensiksi kokonaan osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen tai vaihtoehtoisesti vähentävät tilikauden alijäämänsä osittamattomasta lisävakuutusvastuusta. Tämän jälkeen yhtiön vakavaraisuusaseman salliessa osa osittamattomasta lisävakuutusvastuusta voidaan siirtää ositettuun lisävakuutusvastuuseen jaettavaksi maksunalennuksina vakuutusnottajille [5]. Henkivakuutusyhtiöiden vakuutusmaksuvastuuseen kuuluu osana vastuu tulevista asiakashyvityksistä, joten osittamattoman ja ositetun lisävakuutusvastuun kaltaisten vastuiden käsittely tulee huomioiduksi jo henkivakuutusyhtiöiden Solvenssi II:n mukaisissa laskelmissa.

Työeläkejärjestelmässä osa osakesijoituksiin liittyvistä riskeistä on siirretty eläkejärjestelmän kannettavaksi. Vastuuvelan osaketuottosidonnaisuus on toteutettu sitomalla 10 % eläkelaitoksen työntekijän eläkelain mukaisesta vastuuvelasta eläkelaitosten noteerattujen osakesijoitusten keskimääräiseen tuottoon. Tätä varten on perustettu uusi vastuuvelan erä, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrän on oltava aina vähintään -10 % ja korkeintaan 5 % työntekijän eläkelain mukaisesta vastuuvelasta. Jos määrä jäisi alle -10 %:n, alitus katettaisiin toimintapääomasta. Jos taas osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu olisi yli 5 %, ylite siirrettäisiin seuraavana vuonna rahastoituihin vanhuuseläkkeisiin. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrä on lisäksi kaikissa eläkelaitoksissa yhtä suuri suhteessa kyseisen eläkelaitoksen työntekijän eläkelain mukaiseen vastuuvelkaan [5]. Tällaisen eläkelaitosten yhteisten tietojen perusteella muodostuvan ja mahdollisesti negatiivisen vastuuvelan erän huomioiminen Solvenssi II:n mukaisissa laskelmissa pitää pohtia erikseen.

Tasoituspääomien määrä on tällä hetkellä osa myös vahinko- ja henkivakuutusyhtiöiden vastuuvelkaa. Solvenssi II –direktiivi ei kuitenkaan edellytä enää tasoituspääomien määrää [1], joten järjestelmän säilyminen Solvenssi II:n myötä ei ole vielä varmaa. Näin ollen myös työeläkevakuutusyhtiöiden tasoituspääomien määrää on yksi asia, joka pitäisi huomioida Solvenssi II –direktiivin soveltamisessa työeläkevakuutustoimintaan.

3.8 Pääomavaatimukset ja niiden kattaminen

Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR) vastaa sitä pääomamäärää, joka vakuutusyhtiöllä on oltava, jotta se kestäisi ennakoimattomia tappioita. Vakavaraisuuspääomavaatimuksen laskenta on VaR-pohjainen ja siinä rajoitetaan vararikkotodennäköisyys 0,5 prosenttiin yhden vuoden ajanjaksolla. Laskennassa voidaan käyttää joko standardikaavaa, valvojan hyväksymää sisäistä mallia tai niiden yhdistelmää. Jos vakavaraisuuspääomavaatimus lasketaan standardikaavalla, se muodostuu summana perusvakavaraisuuspääomavaatimuksesta, operatiivista riskiä koskevasta pääomavaatimuksesta ja korjauksesta, jolla otetaan huomioon vakuutustekniseen vastuuelkaan ja laskennallisiin veroihin liittyvä tappioiden vaimennusvaikutus. Perusvakavaraisuuspääomavaatimusta laskettaessa pitää huomioida ainakin vahinkovakuutusriski, henkivakuutusriski, erityinen sairausvakuutusriski, markkinariski ja vastapuoliriski. Operatiivista riskiä koskevassa pääomavaatimuksessa puolestaan pitää ottaa huomioon ne operatiiviset riskit, joita ei ole huomioitu vielä perusvakavaraisuuspääomavaatimusta laskettaessa. Vakavaraisuuspääomavaatimus on laskettava vähintään kerran vuodessa ja sen määrä on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Vakavaraisuuspääomavaatimus lasketaan ainakin konsernitasolla, mutta mahdollisesti myös yhtiötasolla [1].

Vähimmäispääomavaatimus (MCR) on puolestaan sellainen pääomamäärä, jonka alittuessa vakuutuksenottajien edut vaarantuisivat huomattavasti, jos vakuutusyhtiö saisi jatkaa toimintaansa. Myös vähimmäispääomavaatimuksen laskenta on VaR-pohjainen ja siinä vararikkotodennäköisyys rajoitetaan 10–20 prosenttiin yhden vuoden ajanjaksolla. Vähimmäispääomavaatimukselle on lisäksi asetettu absoluuttinen alaraja, joka on 1 000 000 euroa vahinkovakuutusyhtiöllä ja 2 000 000 euroa henkivakuutusyhtiöllä. Vakuutusyhtiön on laskettava vähimmäispääomavaatimus vähintään neljännesvuosittain ja sen määrä on ilmoitettava valvontaviranomaiselle [1].

Vakuutusyhtiöllä on oltava hyväksyttäviä omia varoja, joilla katetaan vakavaraisuus- ja vähimmäispääomavaatimus. Pääomavaatimusten katteeksi hyväksyttävät varat jaetaan kolmeen luokkaan mm. niiden pysyvyyden, tappion kantokyvyn ja niihin liittyvien kustannusten mukaan. Vähimmäispääomavaatimuksen katteeksi hyväksyttävillä varoilla on tiukemmat kriteerit kuin vakavaraisuuspääomavaatimuksen katteeksi hyväksyttävillä varoilla [1].

Työeläkevakuutusyhtiön vakavaraisuusrajan laskemista ja vastuuelan kattamista koskevat säännökset on uusittu 1.1.2007 alkaen. Muutosten keskeisinä tavoitteina oli määritellä eläkelaitoksen vakavaraisuusraja sijoitusten todellisen riskin mukaan ja vastuuelan kattamista koskevien säännösten

selkeyttäminen [13]. Työeläkealan vakavaraisuussäännöstö noudattaa säännösten uusimisen jälkeen osittain samoja periaatteita kuin Solvenssi II:ssa tavoitellaan.

Eläkevakuutusyhtiön vakavaraisuutta mitataan vakavaraisuusrajalalla, joka on mitoitettu siten, että yhtiö selviää hyvin todennäköisesti yhden vuoden sijoitustappioista. Laskennassa vararikkotodennäköisyys rajoitetaan 2,5 prosenttiin yhden vuoden ajanjaksolla. Vakavaraisuusrajan laskennassa eläkelaitos luokittelee sijoituksensa viiteen eri ryhmään ja edelleen näiden ryhmien alaryhmiin niiden riskipitoisuuden perusteella. Sijoitusten oikeudellisen muodon perusteella määritellyt ryhmät ovat rahamarkkinavälineet, joukkovelkakirjalainat ja velkasitoumukset, kiinteistöt, osakkeet ja erinäiset sijoitukset. Suurin osa eläkelaitoksen sijoituksista on sellaisia, että niiden oikeudellinen muoto vastaa sijoituksen riskiä. Jos kuitenkin sijoituksen todellinen riski eroaa selkeästi oikeudellisen muodon perusteella määritellystä riskistä, se on luokiteltava luokkaan, joka vastaa parhaiten kyseisen sijoituksen todellista riskiä [13]. Vakavaraisuutta laskettaessa työeläkevakuutusyhtiöt huomioivat tällä hetkellä siis vain sijoitusriskin. Solvenssi II:n mukaisissa laskelmissa pitäisi ottaa huomioon myös operatiivinen riski ja vakuutusriski.

Eläkelaitoksen on katettava vastuuvankansa. Uudistuksen myötä vastuuvelan katteeksi kelpaa pääsääntöisesti kaikki eläkelaitoksen sijoitukset käypään arvoon arvostettuina. Vastuuvelan katteena olevia sijoituksia koskee kuitenkin hajauttamissääntö ja lisäksi säädetään sijoitusten alueellisesta kohdentumisesta ja yksittäisien riskikeskittymien ja vastapuoliriskin huomioimisesta [11].

3.9 Pääomavaatimusten täyttämättä jättäminen

Solvenssi II –direktiivissä on määritelty toimenpiteitä, joihin vakuutusyhtiön on ryhdyttävä, jos se ei täytä vakavaraisuus- tai vähimmäispääomavaatimusta. Vakuutusyhtiön on ilmoitettava valvojalle heti, kun vakavaraisuus- tai vähimmäispääomavaatimus ei enää täyty tai jos seuraavien kolmen kuukauden aikana on vaarana pääomavaatimusten alittuminen. Vakavaraisuuspääomavaatimuksen alittuessa vakuutusyhtiön pitää toimittaa valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi tervehdyttämissuunnitelma ja päästä kuuden kuukauden kuluessa takaisin vaaditulle vakavaraisuustasolle. Vähimmäispääomavaatimuksen alittuessa vakuutusyhtiön pitää puolestaan toimittaa kuukauden kuluessa valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Vähimmäispääomavaatimuksen on tällöin täyttyvä jälleen kolmen kuukauden kuluessa. Tervehdyttämissuunnitelman ja lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelman pitää sisältää mm. arviot hallintokustannuksista, tuloista ja menoista, ennusteen taseen kehittymisestä ja

arvion vakuutusteknisen vastuuvelan ja pääomavaatimusten kattamiseen tarkoitetuista varoista. Jos vakuutusyhtiön vakavaraisuusasema yhä heikkenee, valvontaviranomaisella on mahdollisuus toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet turvatakseen vakuutuksenottajien edut. Toimenpiteissä pitää kuitenkin huomioida vakuutusyhtiön vakavaraisuusaseman heikkenemisen taso ja kesto. Äärimmäisessä tapauksessa valvontaviranomainen voi perua vakuutusyhtiölle myöntämänsä toimiluvan [1].

Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelmassa on vastaavia määräyksiä siitä, milloin työeläkevakuutusyhtiön pitää toimittaa vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma tai lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Työeläkevakuutusyhtiöllä pääomavaatimuksissa tarkastellaan toimintapääomaa ja verrataan sen määrää annettuihin vähimmäismääriin. Määräys- ja ohjekokoelmassa ei ole tällä hetkellä määritelty sitä aikaa, jonka kuluessa toimintapääomavaatimusten pitäisi jälleen täytyä, vaan työeläkevakuutusyhtiön pitää itse ottaa kantaa määräaikaan suunnitelmassaan [9].

4. Työeläkejärjestelmän huomioon otettavat erityispiirteet

Työeläkejärjestelmässä on lisäksi monia erityispiirteitä, jotka eivät vielä tulleet esiin edellisen luvun direktiiviluonnoksen läpikäynnin yhteydessä. Tässä luvussa on pohdittu työeläkevakuutusyhtiöitä koskevia seikkoja, jotka tulisi ainakin ottaa huomioon, jos Solvenssi II –direktiiviä aiottaisiin soveltaa myös työeläkevakuutustoimintaan.

4.1 Tasausvastuu ja tasausjärjestelmä

Eläkkeet voidaan rahoittaa joko jakojärjestelmällä, rahastoivalla järjestelmällä tai niiden yhdistelmällä. Jakojärjestelmässä kunakin vuonna maksettavat eläkkeet rahoitetaan kyseisenä vuonna perittävällä maksulla. Rahastoivassa järjestelmässä puolestaan rahastoidaan vuosittain karttuneita eläkeoikeuksia vastaava määrä. Tällöin nämä varat sijoitetaan siihen asti, kunnes eläke tulee maksettavaksi [14].

Suomen työeläkejärjestelmässä käytetään jakojärjestelmän ja rahastoivan järjestelmän yhdistelmää työntekijän eläkelain osalta. Osittain rahastoiva järjestelmä on toteutettu siten, että jokainen yksittäinen eläke jaetaan rahastoituu osaan ja yhteisesti kustannettavaan osaan. Rahastoiduista eläkkeiden osista vastaavat ne eläkelaitokset, joihin maksetut vakuutusmaksut ovat rahastoitu. Yhteisesti kustannettavat eläkkeen osat taas rahoitetaan eläkkeiden maksuvuonna kerätyillä vakuutusmaksuun sisältyvillä tasausosilla.

Suomen työeläkejärjestelmässä yhteisesti kustannettavia eläkkeen osia ovat osa-aikaeläkkeet ja perhe-eläkkeet kokonaan ja lisäksi vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä ne osat, joita ei rahastoida. Lisäksi kaikkien eläkkeiden indeksitarkistukset ovat yhteisesti kustannettavaa osaa [14].

Koska vakuutusmaksut määrätään etukäteen, voivat maksun tasausosat olla pienemmät tai suuremmat kuin kyseisenä vuonna yhteisesti kustannettavien eläkeosien määrä. Tätä yli- tai alijäämää varten työeläkejärjestelmään on luotu jakojärjestelmän mukaisen eläkemenon puskurirahasto, jota kutsutaan tasausvastuuksi. Jos toteutunut yhteisesti kustannettavien eläkkeiden meno on pienempi kuin kerätyt maksun tasausosat, ylijäämä siirretään tasausvastuuseen odottamaan niitä vuosia, jolloin yhteisesti kustannettavien eläkkeiden meno on suurempi kuin kerätyt maksun tasausosat [14].

Yhteisesti kustannettavista eläkkeiden osista vastaavat kaikki eläkelaitokset yhdessä. Eläketurvakeskus selvittää kustannusten jakamisen eläkelaitosten kesken. Yhteisesti kustannettavien vanhuuseläkkeiden osat jaetaan eläkelaitoksille tasausvastuiden ja maksujen tasausosien suhteessa. Muiden yhteisesti kustannettavien eläkkeiden osat puolestaan jaetaan eläkelaitoksille vakuutettujen palkkasummien suhteessa [14].

Täysin tasausvastuuta vastaavaa puskuria ei ole vahinko- tai henkivakuutusyhtiöillä, joten tasausvastuun huomioiminen Solvenssi II:n mukaisissa laskelmissa pitäisi pohtia erikseen.

4.2 Tuottovaatimus

Solvenssi II:n soveltamisessa työeläkejärjestelmään pitäisi huomioida myös se, että tällä hetkellä eläkelaitoksilla on yhteinen tuottovaatimus. Tuottovaatimus lasketaan eläkelaitosten keskimääräisistä luvuista ja sen laskentaan käytetään yhteisten perusteiden mukaan laskettua vastuuvalkaa ja toimintapääomaa [14].

Eläkelaitoksen tehtävänä on sijoittaa vakuutusmaksussa kerätyt rahastoidut osat tuottavasti ja turvaavasti siten, että varoille saataisiin tietty edellytetty minimituotto. Minimituottovaatimusta kutsutaan rahastosiirtovelvoitteeksi ja se muodostuu rahastokorosta, täydennyskertoimesta ja osaketuottokertoimesta. Rahastokorko on aina suuruudeltaan kolme prosenttia. Täydennyskerroin puolestaan määräytyy eläkelaitosten painotetun keskimääräisen vakavaraisuusasteen perusteella ja sen arvo on vähintään nolla. Osaketuottokerroin taas määräytyy eläkelaitosten noteerattujen osakesijoitusten painotetun keskimääräisen tuoton perusteella [14].

Vanhuuseläkerahastoja täydennetään vuosittain täydennyskertoimen mukaisella määrällä ja lisäksi niitä voidaan täydentää osaketuottojen perusteella, jos osaketuottosidonnainen puskurirahasto ylittää sille laissa säädetyn ylärajansa [14].

4.3 Konkurssiyhteisvastuu

Valvontaviranomaisen tavoitteena on huolehtia vakuutettujen etujen turvaamisesta mm. valvomalla vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Valvonnasta huolimatta on kuitenkin mahdollista, että vakuutetut kärsisivät menetyksiä vakuutusyhtiön selvitystilassa tai konkurssissa. Tästä syystä lakisääteisessä työeläkevakuustoinnissa on otettu käyttöön yhteisvastuujärjestelmä heti työeläkelakien voimaantulosta alkaen. Konkurssiyhteisvastuun perusteella yksittäisen laitoksen vakuutetut eivät menetä eläke-etuuksiaan mahdollisessa eläkelaitoksen konkurssissa, vaan turvaamalla jääneestä eläkkeestä tai sen osasta vastaavat jäljelle jääneet eläkelaitokset yhteisesti. Kustannukset jaetaan eläkelaitoksille vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa [4].

Konkurssiyhteisvastuujärjestelmää sovelletaan samalla tavalla kaikille eläkelaitoksille ja sen perusteella tulevat kustannukset lasketaan eläkelaitoksille samojen ennalta vahvistettujen perusteiden mukaisesti. Jos ei voitaisi enää vaatia, että kaikilla eläkelaitoksilla olisi yhteiset, ennalta vahvistetut laskuperusteet, jouduttaisiin pohtimaan, voisiko eläkelaitos olla edelleen konkurssin sattuessa vastuussa toisen eläkelaitoksen vakuutettujen eduista. Näin ollen myös tämä asia pitäisi huomioida Solvenssi II –direktiivin soveltamisessa työeläkejärjestelmään.

4.4 Työnantajakohhtaisen vakuutuskannan luovutus

Solvenssi II –direktiivissä säädetään vakuutusyhtiön luvasta luovuttaa joko sijoittautumisvapauden tai palveluiden tarjoamisen vapauden perusteella tehtyjen vakuutussopimustensa mukainen vakuutuskanta kokonaan tai osittain toiselle vakuutusyhtiölle, joka on sijoittautunut yhteisön alueelle [1].

Työeläkevakuutusyhtiön osalta pitäisi huomioida mahdollisuus työnantajakohhtaisen vakuutuskannan luovuttamiseen eläkesäätiölle tai –kassalle. Laissa työeläkevakuutusyhtiöistä sallitaan, että työeläkevakuutusyhtiö voi Vakuutusvalvontaviraston suostumuksella luovuttaa yhden työnantajan vakuutusta koskevan työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuskannan eläkesäätiölle tai eläkekassalle. Luovutettuun vakuutuskantaan pitää kuulua vähintään 300 vakuutettua työntekijää ja vastaavan vakuutuskannan tai sen osan aikaisemmasta luovuttamisesta on pitänyt kulua vähintään 5 vuotta [3].

Työnantajakohtaisen vakuutuskannan luovuttamisen yhteydessä vastaanottavaan eläkelaitokseen siirtyy luovutetun vakuutuskannan osuus työeläkevakuutusyhtiön vastuuvastausta ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella määrittämä prosenttiosuus toimintapääomaa. Lisäksi vastaanottavalle eläkelaitokselle siirretään omaisuutta siirtyvää vastuuvastausta ja toimintapääomaa vastaava määrä [3].

4.5 Vastuunvalinnan puuttuminen ja pakkovakuuttaminen

Työeläkevakuutusyhtiön on annettava ja pidettävä voimassa yhtiöltä haettu vakuutus. Näin ollen työeläkevakuutusyhtiöt eivät ole määritelleet vastuunvalintaperiaatteita, eivätkä ne voi kieltäytyä vakuutus sopimuksen solmimisesta vakuutettavaan riskiin tai asiakkaaseen liittyvästä syystä. Työeläkevakuutusyhtiöllä ei ole myöskään oikeutta irtisanoa jatkuvaa vakuutusta tietyistä syistä. Työeläkevakuutusyhtiö voi kuitenkin päättää oma-aloitteisesti vakuutuksen, jos työnantaja ei ole enää vakuuttamisvelvollinen [4].

Eläketurvakeskus valvoo, että työnantaja täyttää vakuuttamisvelvollisuutensa. Jos työnantaja kuitenkin laiminlyö tämän velvollisuutensa, Eläketurvakeskus kehottaa ensiksi työnantajaa ottamaan eläkevakuutuksen tietyn määräajan kuluessa ja tämän jälkeen tarvittaessa ottaa itse työnantajan kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta. Työeläkevakuutusyhtiö ei voi kieltäytyä myöskään tällaisen pakkovakuutuksen myöntämisestä [4].

5. Johtopäätökset

Kolmannessa ja neljännessä kappaleessa tehtyjen tarkasteluiden pohjalta näyttää siltä, että Solvenssi II –direktiivi toisi melko suuria muutoksia työeläkejärjestelmään. Selvästi lisää pohdittavaa aiheuttaisi se, jos työeläkevakuutusyhtiöillä ei voisi olla enää yhteisiä laskuperusteita maksujen ja vastuuvelan määrittämiseen, eikä näitä perusteita voisi enää vaatia hyväksyttäväksi enakkoon. Solvenssi II:n myötä jouduttaisiin myös pohtimaan, millä tavalla työmarkkinajärjestöjen olisi jatkossa mahdollista osallistua eläkejärjestelmän kehittämiseen. Samoin eläkelaitosten yhteisestä tuottovaatimuksesta luopuminen muuttaisi työeläkejärjestelmän luonnetta. Lisäksi työeläkevakuutusyhtiöiden vastuuvelassa on monia vain työeläkejärjestelmään liittyviä eriä, joten niiden huomioiminen Solvenssi II –direktiivin mukaisissa laskelmissa toisi myös lisää pohdittavaa.

Muutos työeläkejärjestelmän kannalta olisi myös siirtyminen soveltamaan kaikkia EU-alueen jäsenvaltioita koskevaa direktiiviä ja täytäntöönpanotoimenpiteitä. Näin ollen työeläkejärjestelmään sovellettavaan lainsäädäntöön ei välttämättä olisi enää mahdollista saada nopealla aikataululla muuttuvien tilanteiden vaatimia muutoksia.

Yllä mainittujen suurien muutosten lisäksi Solvenssi II –direktiivin soveltaminen työeläkejärjestelmään aiheuttaisi mm. uusien raporttien laatimista ja toimenpiteiden kirjallista dokumentointia. Lisäksi pääomavaatimusten laskemiseen olisi tulossa jonkin verran muutoksia, vaikka työeläkealan vakavaraisuussäännösten peruseriaatteet ovatkin osittain samankaltaiset kuin Solvenssi II:ssa.

Lähdeluettelo:

- [1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta, ehdotus 10.7.2007.
- [2] Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (Solvenssi II), 2007.
- [3] Laki työeläkevakuutusyhtiöistä, 25.4.1997/354 ja muutokset vuoteen 2008 asti.
- [4] Työntekijän eläkelaki, 19.5.2006/395 ja muutokset vuoteen 2007 asti.
- [5] Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteet, 2007.
- [6] Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmä, tiedote 18.9.2008.
- [7] Hallituksen esitys Eduskunnalle työntekijän eläkelain ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 45/2005.
- [8] Yrittäjän eläkelaki, 22.12.2006/1272 ja muutokset vuoteen 2007 asti.
- [9] Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelma vakuutusyhtiöille, työeläkevakuutusyhtiöille, lailla perustetuille eläkelaitoksille, vakuutusyhdistyksille ja ulkomaisille edustustoille 14.12.2007. Dnro 3/002/2007.
- [10] Vakuutusyhtiölaki, 18.7.2008/521.
- [11] Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuvelan kattamisesta, 8.12.2006/1114.
- [12] Työntekijän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen yleiset laskuperusteet, 2007.
- [13] Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuvelan kattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, HE 79/2006 vp.
- [14] Marjukka Hietaniemi, Suvi Ritola: Suomen eläkejärjestelmä, Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 2007:5.